

Tas Latweefchu lauschu draugs.

1833. 8. Septbr.

36ta lappa.

Taunas sinnaš.

No Pehterburges. Tur 21mâ August ta augstaka basnizas teefa sawu pirnu leelaku faeefchanu fahje. — No teem mahzitajeem, ko par schahs teefas peefehdetajeem tahs zittas basnizas teefas bija nodohmajuschas, Pehterburgâ arri weens Latweefchu mahzitajs tikke iswehlehts; prohti: tas zeenigs Walkas aprinka prahwesta un Alluksnes mahzitaja funks Rühl.

No Jelgawas. Gohdigs Missesmuischas dahrsneeks Zannis Purmal, kas preefch Kursemmes awihsehm jau daschu prahstigu stahstu irr sarakstijis, tagad arri grahmatinu pahr tizzibas leetahm no Wahj'-wallodas irr pahrtulkojis, wiinnai to wirfrakstu dewis: "Stahsti tahs kristigas basnizas, jeb istahstifichana par tizzibas leetahm un teem turklaht wehvâ leekameem notikkumeem," un wiinnu lifs Jelgawâ drikkleht. Awihses daudsina, ka buhschoht "par gaismoschanu ta prahta un par ustafifichanu us to grunti ko mihtais Pestitais pats irr lizzis," un dohd to sinnu, ka ikkats, kam patihl us preefchu scho grahmatinu dabbuht, lai eepreefchu 50 kap. fudr. maksa.

No Schwettes, masas pilssehtas pee Ohderes-uppes Pruhfchu semmê. No turrenes raksta, ka augsti zeenigs Kreemu Keisers 24tâ August pehz pussdeenas tur sweiks un wessels effoht atnahjis, un ka Pruhfchu Kehninsch ar saweem behrneem lihds turren' nahjis, sawu augstu weefi mihtligi sanemt.

No Ruhanes pilssehtas, Sprantschu semmê. 15tas Jubli wak karâ neisfkaitam' leels bars baltu taurinu no gaisa nokritte semmê. No faules noreeteschanas lihds pascheem tumfscheem wiinnai pa tuhksfoscheem liddinaja gare teem nammeem pee uppmallas un sprahgdami kritte semmê, tà ka eelas issfatti jahs itt kâ ar palagu apklahtas.

Sinnas par grahmatahm.

3.

Sinnama leeta, ka lihds schim Latweefchi, wiff'wairaf semneeku laudis bes rakstifchanas un rehkinaschanas gan istikke; bet sinnams arr', ka us preekschu ta gan wairs ne warrehs peetikt, bet ka wisseem teem, kas labbakâ kahrtâ gribb kkuht, waijadsehs buht mahziteem rakstôs un rehkenôs. Jo kahda nu taggad pasaule un winnas buhschana irr, tad teem, kas ne proht rakstiht un rehkinahht, dauds weetas truhks un pee dauds darbeem tee buhs nederrigi. Tapehz zeenigi mahzitaji muhsu Latweefchu Widsemme un Kursemmé arr' us to dsennahs, ka sawâs draudsês tahdas ffohlas eetaifitu, fur rakstus un rehkenus mahza, to lassifchanas puhliu pamettoht mahzitehm eeksch paschahm mahjahm; un fur kahds firdsmihligs leelskungs walda, tas labbak' saweem laudim kahdu ffohlu sagahda, ne kâ jaunus frohgus. Arr' dauds wezzaki gan to atsihst waijadfigu, ka behrni taggad wairaf mahzami un ffohlejami, ne kâ zittahht, un tapehz labprahht sawus behrnus ffohlâs dohtu, ja tik wiffur jau ffohlas buhtu; arr' mums gan zitti gohdingi puifchi tikke pasihstami, kas paschi no sewis woi ar kahda drauga paligu eemahzijahs rakstiht un rehkinahht, un to pehz gan atradde sewim labbu un augligu, ka tahdam eemahzifchanas darbam ne leedsehs. Scheem tahdeem nu, kas paschi no sewis rakstus un rehkenus gribb eemahzitees, un ffohlmeistereem, kas zitteem to mahza, par leelu atweeglinaschanu buhs, kad tahdas grahmatas rohkas dabbu, fur par rakstifchanu un rehkinaschanu sawada mahziba dohta. Un, paldeews Deewam! mums arr' tahdu gohdigu Deewa-wahrdu mahzitaju Widsemme un Kursemmé naw truhzis, kas us to ne buhtu dohmajufchi, tahdas grahmatas farakstiht. Par schahm mehsh taggad ihfu sinu gribbam doht: warr buht, ka zitteem ta derriga buhs, un zittus usfkubbinahs wairaf us mahzibahm dsihtees. Tahdu grahmatu nu mums pee rohkas irr:

I. P a r r a k s t i f c h a n u.

1. Preekschraaksti, pehz kurseem ikweens warr ihfâ laifâ mahzitees rakstiht, sagahdati no J. H. Rosenplânter, Pehrnowas Mahzitaja. (Rehwetôs drikkert 1820 gaddâ.)

Ze atrohd papreekschu ihfu mahzibu par to, kas wehrâ jaleek teem, kas gribb rakstus eemahzitees; un tad 52 masas tahpelites, fo us pappu warr uslihmeht un behrneem likt preekschâ woi pascham preekschâ nemt, ka pehz teem tahdus paschus rakstus us papihra woi us tahpeles raksta. Wiffi raksti irr flai-

dri un smukki; tai imâ tahpelitê irr masa bildite, fur redsams, fâ spalwa pirkstôs jaturr, un tad jittâs tahpelitês tahs daschadas taisnas woi schêhbas strihpites, kas pee raksteem janemm wehrâ, pehz bohstahwi ween, tad wahrdi, un tad par ihpafchahm dohmahm falikti wahrdi. Schee preekschrafski gan uswehlejami; tohs warr dabhuht pirk par 40 kap. fudr. n. Rihgâ pee zeeniga awfahhta funga Rosenplânter, kas pee pilseelas ne tahht no pils dshwo.

2. Pamahzifchana no rakstifchanas ar Latweefchu preekschrafsteem. Ne ween skohlmeistereem un skohlshum, bet arri wisseem par labbu, kas paschi no sewis gribb mahzitees rakstih. Drukata Zelgawâ, pee Steffenhagen un dehla 1821.

Schinis preekschrafsôs, kas no Grohbenes Prahwesta Launis sagahdati, papreekschu dabbu plaschaku pamahzibu par to, kas pee rakstifchanas jaleek lahgâ (us 8 lappu puffedum tschetrifki), tad 60 tahpelites pehz bohstahwu mahzibu un wehl 50 tahpelites, fur par dohmahm falikti wahrdi par preekschrafsteem irr. Schê nu gan labs pulks preekschrafstu-tahpelihfchu irr; paschi raksti arr gan skaidri, un kad kas tapat buhs eemahzijeos rakstih, to gan warrehs flaweht par labbu rakstitaju. Schee preekschrafski tohp pahrdohhti Zelgawâ pee Steffenhagen funga, ne eefecti, par 85 kap. fudr. n.

II. P a r r e h l i n a f c h a n u.

1. Rehlinafchanas Grammatina, ne preeksch wisseem tumfcheem Laudim, bet teem ween par labbu farakstita, kas Gudribu un gaischu Prahtu zeeni. Istaisita no Rubbenes Mahzitaja Christoph Harder. Rihgas pilsfatâ pee Juhlius Konrad Daniel Müller, Pilsfata Grammatu Speedeja. (1805.) 134 lappu-puffes astonifki.

Wejs Rubbenes Prahwests Harder gan bija tas ihstems Latweefchu Mahzitajs, kas winnu wallodu un wissu winnu tikkumu un buhschanu tik labbi practe, fa winna mahzibas Latweefcheem allasch gaischas, saprohtamas un patihkamas buhs. To arr noproht pee schihs grammatinas, no kurras Latweefchu behrni gan labbi to rehkenu mahzibu warr smeltees. Tahs mahzibas tur neween ar wissu skaidribu un gaischumu irr faliktas, bet arridsan ar tahdahm istahstifchanahm, fo ar lusti ween lassa. Scho brihnum derrigu grammatinu warr dabhuht pirk par 20 kop. fudr. n. Ahraishes mahzitaja muischâ. (Widsemmê, Zehsu aprinfi.)

2. Rehlinafchanas-pamahzifchana, zil semneeku-taudim waijaga. Latweefcheem par labbu farakstita no Pridrika Wittuma Wagner, Nerretes- un Ilsemuischas-draudses mahzitaja. Zelgawâ, rakstôs speesta pee J. W. Steffenhagen un dehla, 1821. 71 lappu-puffes snifki.

Zeenigs Nerretes Mahzitais (Kursemmê) scho grammatu farakstija, kad Rubbenes Prahwesta grammatina tam wehl ne bij pasihstama nedf redseta. Daschi

wahrdi tur naw tik flaidri, un zittas mahzibas naw tik gaischi isstahstias, kà tohs Rubbenes Prahwests irr lizzis sawâ grahaminâ. Scho Pamahzifchanu dabbu pirkt Jelgawâ pee Steffenhagen par 25 kap. fudr. n.

3. Jhfa pamahzifchana preekfch ffohlmeistereem, kas saweem ffohlas behrneem gribb mahziht, dohmâs ko isrehkinahht; farakstita no Jaunas Peebalgas Mahzitaja C. E. Napierfky, Jelgawâ, rakstôs speesta pee J. W. Steffenhagen un dehla, 1822. 59 lappu-puffes Sniffi.

Sinnama leeta, ka teem, kas ko ahtrumâ gribb isrehkinahht, ne allasch papihra woi tahpeles pee rohkas warr buht; tad waijaga, ka dohmâs jau to rehkenu mahf falikt un gallâ west. Us to behrni no ffohlmeistereem ar labbu puhliuu irr jaraddina; schinnî grahamatâ nu mahzibas irr dohtas, kà ffohlmeisteri to warr darriht ar weiklibu un gaischibu, tã ka behrneem tahda rehkinaschana no galwas par lusti buhs, un wehl tur daschadas rehkinaschanas par lausifchannu peeliktas. Arr' scho grahamatu Steffenhagen kungs Jelgawâ pahrdohd, fafeetu ar weeglu papihra-wahki par 30 kap. fudr. n.

4. Rehkinaschanas-mahziba, lihds ar 201 rehkeninu-tahpelitehm Latweefchu ffohlahm un ffohlmeistereem par labbu farakstita no Kahrtâ Kristjahna Ulmann, Krimmuldes un Pehterupes mahzitaja. Nihgâ, 1831. Rakstôs eespeesta Müllera grahamatu-drikkê. XII. un 78 lappu-puffes Sniffi. Turklast peederr wehl tahs 201 rehkeninu tahpelites (garrainiskâ papihrà isdrikketas) un: Gramatina, fur par teem rehkenineem, kas Kahrtâ Kristjahna Ulmannâ rehkeninu-tahpelitês usdohti, parahdihts, kas no winneem buhs isnahkt. 46 lappu-puffes Sniffi.

Schê nu dabbu jau it plaschu un flaidru rehkenu-mahzibu, ar dauds peelikteem rehkenineem, ko behrneem warr doht isrehkinahht. Ffohlmeisteri, kas sawâs ffohlâs pehz schihs grahaminas gribb mahziht, to labbumu gan drihts no-prattihs, un tam, kas scho derrigu mahzibu farakstija, gan pateiks no firds par winna teizamu darbu. Kur kahdâ ffohlâ pehz schihs grahamatas buhs mahzihts, tur gan isees rehkinataji, kas ar gudribu pehz sinnahs wiffadus rehkenus falikt un isdibbinahht, kas pasaulê pee daschadeem zilweku darbeem warr gadditees. — Schahs grahaminas lihds ar tahm tahpelitehm warr dabbuht pirkt Nihgâ pee grahamatu-fohpmanna Deubner ne tahht no Dohmes ganges par 1 rubl. un 50 kap. fudr. n.

— 2 —

Lihds 4. Septbr. pee Nihges irr atnahkufchi 692 fuggi un aibrakufchi 674.

„ 28. August pee Keepajas irr „ 145 „ „ „ 141.

Brihw drikket. No juhrmallas-gubernementu augstas waldischanas puffes:
Dr. C. E. Napierfky.